

Mottagare
Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se
s.fs@regeringskansliet.se

Datum
2022-12-16

Diarienummer
RS220824

Yttrande över betänkandet "God tvångsvård - trygghet, säkerhet och rättssäkerhet vid psykiatrisk tvångsvård och rättspsykiatrisk vård" (SOU 2022:40) diarienummer S2022/03212

Region Halland har beretts möjlighet att lämna synpunkter till Socialdepartementet på betänkandet God tvångsvård – trygghet, säkerhet och rättssäkerhet vid psykiatrisk tvångsvård och rättspsykiatrisk vård (SOU 2022:40).

Region Halland arbetar för att skapa en god och säker tvångsvård med beaktande av patient- och rättssäkerhetsaspekter. Respekten för patientens integritet är angelägen. Region Halland bedömer dock inte att de föreslagna förändringarna är ett steg i rätt riktning utan snarare att förslagen kommer att skapa en ökad administrativ börda, särskilt för specialistläkare men även för övrig vårdpersonal. Detta bör i sin helhet vägas mot den sannolikt begränsade patientnytta som uppnås av förslagen. Region Halland lämnar sina synpunkter enligt nedan.

Barn och vuxna ska inte vårdas tillsammans

Region Halland stöder förslaget om att barn inte ska vårdas tillsammans med vuxna patienter under tvångsvård, men det är viktigt att föreslagna undantag kan göras när dessa tillämpas för barnets bästa. Unga vuxna i övre tonåren med allvarliga beteendestörningar (vanligen orsakade av droger) tas bättre omhand inom vuxenpsykiatri då det är där den större kompetensen kring beroendeproblematik finns. Det gör att ett omhändertagande inom vuxenpsykiatri ger bättre förutsättningar för att upprätthålla säkerhet och kunna ge adekvat behandling i akutskedet. Det är Region Hallands bedömning att det måste finnas utrymme att göra undantag i särskilda fall, för både den aktuella patientens skull och för att inte äventyra säkerheten för övriga unga patienter som befinner sig på samma avdelning. Mindre regioner har inte heller alltid samma förutsättningar som de större regionerna när det kommer till möjligheten att skapa separata avdelningar för särskilda grupper.

Beslut om tvångsåtgärder för att upprätthålla ordning eller säkerhet ska kunna överklagas

Det är Region Hallands åsikt att beslut som fattas på medicinska grunder, till exempel behov av akut läkemedelstillförsel, inte ska granskas av domstol utan av myndighet som står för den medicinska tillsynen, IVO. Det finns redan idag möjlighet att överklaga tvångsvård, vilket tillvaratar rättssäkerheten för patienten. Region Halland bedömer det dock inte som ändamålsenligt att överklaga varje beslut som tas kring patienten. Det är inte möjligt att genom överklagan i efterhand ändra ett medicinskt fattat beslut eller en åtgärd fattad på medicinsk grund. Denna typ av åtgärder kan redan idag på patientens initiativ granskas av IVO. IVO-beslut i klagomålsärenden ger en normerande effekt på rättspraxis och generellt på tillämpningen av tvångsåtgärder.

Gällande betänkandets förslag om att patienter ska kunna överklaga exempelvis kvarhållningsbeslut finner Region Halland det inte klarlagt huruvida det innebär att en specialistläkare alltid måste inställa sig omedelbart för att ta ställning till intagning och i ett sådant fall inte kan använda sig av observationstid. Region Halland anser att möjligheten att använda observationstid är av stor vikt att kunna göra för att kunna göra en adekvat bedömning av patientens tillstånd. I nuläget har en underläkare i praktiken inget annat val än att fatta ett kvarhållningsbeslut i och med att det inte är möjligt att låta patienten gå med mindre än att en specialistläkare med delegation gör en §6b-bedömning. För att fatta ett välgrundat beslut om intagning kan det krävas information från flera parter, exempelvis anhöriga eller socialtjänst, och beroende på tidpunkt på dygnet kan detta vara mer eller mindre svårt. Då lämpar sig observationstiden väl att kunna nyttja. Rådande lagstiftning (LPT och LRV) anger att nödvändigt tvång får brukas för att hindra patienten att lämna vårdinrättningens område. Varken typ av tvång eller graden av tvång är dock definierat. Region Halland vill se ett förtydligande av hur det nya förslaget om överklagan förhåller sig till befintlig lagstiftning och anser sig inte kunna stödja förslaget så som det är formulerat i dagsläget.

Möjlighet att överklaga beslut om behandling utan samtycke – två alternativ

Region Halland delar bedömningen att vårdens befogenheter och patientens rättigheter vid behandling utan samtycke (ECT, läkemedelstillförsel, osv.) behöver förtydligas. Region Halland förordar därtill att möjligheterna till behandling utan samtycke (under fasthållning eller fastspänning) ska klargöras i lagstiftningen, och stödjer förslaget om att en utredning bör göras.

Patienter ska informeras om möjligheterna att få ett beslut om tvångsåtgärd prövat av en oberoende instans

Det är Region Hallands bedömning att medan informationsskyldigheten ska beaktas innebär utredningens förslag om en skärpning, så som beskriven i underlaget, en orimlig mängd information till patienter som redan är mycket sjuka och redan idag ofta har svårt att ta till sig information som ges. Det är vårdgivarens skyldighet att anpassa informationen till patientens individuella behov och patienten ska medverka så långt det är möjligt. Att

öka kraven på patienten att ta till sig information och fatta ett medvetet beslut, särskilt som detta ofta sammanfaller med en tidpunkt där patienten är som sjukast, bedöms inte vara till gagn för patienten.

Därtill är det Region Hallands åsikt att det inte, i det akuta skedet, är lämpligt för patienten att bli erbjuden en ny medicinsk bedömning. I och med tvåläkarprövning och därtill sakkunnigutlåtande vid eventuellt överklagande av intagningsbeslutet (eller vid fyraveckorsprövning) har patienten fått tre oberoende läkares bedömning. Risken är att ytterligare en bedömning ger patienten falska förhoppningar. Skyldigheten för vårdgivare att erbjuda en ny medicinsk bedömning finns redan reglerad i patientlagen och görs lämpligen i ett skede när patienten har större möjlighet att vara mer delaktig i sin vård.

En patient som vårdas enligt LPT eller LRV har rätt till dagliga aktiviteter på vårdinrättningen och att vistas utomhus minst en timme varje dag

Region Halland instämmer i att alla patienter oavsett ålder bör få möjlighet till daglig utevistelse och aktiviteter om inte starka medicinska skäl talar emot. Någon tydlig definition av vad aktivitet innebär kan dock inte utläsas i betänkandet även om fysisk aktivitet lyfts fram. Ett eventuellt reviderat lagförslag behöver ha tydliga definitioner av vad både utevistelse och daglig aktivitet innebär. Utredningen konstaterar att de patienter som är föremål för den föreslagna författningsändringen utgör en liten och relativt heterogen grupp, vilket gör behovet av en tydlig definition allt större. Region Halland konstaterar att det för vissa patienter i akut skede kan vara fullt tillräckligt att klara dagliga rutiner så som att sköta måltider och hygien. Att i journalen dokumentera varför en sådan patient inte deltagit i en mer fysisk aktivitet (utredningen nämner exempelvis danstillställning eller studiecirkel) leder till ytterligare en administrativ belastning, i synnerhet på en akutvårdsavdelning.

Allmän kontroll av försändelser och vid inpassering på LRV-inrättningar

Region Halland stödjer förslaget och bedömer att inpasseringskontroller kan bidra till minskad förekomst av droger och vapen i verksamheten. Det bör beaktas att det inte är ovanligt att patienter under LRV av platsskäl vårdas på en allmänpsykiatrisk avdelning och det behöver klargöras om även dessa patienter ska omfattas av den föreslagna inpasseringskontrollen.

Finansieringsförslag, kostnadsberäkningar och övriga konsekvensbeskrivningar

Region Halland bedömer att förslagen leder till ökade kostnader som inte täcks av de i förslaget anvisade medlen. Betänkandets förslag om dagliga aktiviteter och utevistelse, liksom möjligheten att överklaga fler beslut, kommer att innebära ökade kostnader avseende anpassningar av vårdlokaler samt personalresurser. Det är också Region Hallands åsikt att betänkandets angivna tidsram för införande inte bedöms vara realistisk då en anpassning för utevistelser och anskaffning av lokaler kräver mer tid än vad utredningen anger.

Utvidgad anmälningsskyldighet till IVO:s säkerhetsregister

Region Halland önskar ett förtydligande om den rapporteringsskyldighet till IVO som föreslås även ska gälla tillfälliga stängningar som kan förekomma vid exempelvis personalbrist eller under sommaren.

Regionkontoret

Jörgen Preuss
Regiondirektör

Martin Engström
Hälso- och sjukvårdsdirektör